

DEZMEMBRAREA IUGOSLAVIEI ȘI EXPANSIUNEA CRIMEI ORGANIZATE ÎN BALCANI

Gabriela CRISTEA, doctorandă, USPEE (ORCID: 0000-0003-1368-3851)

Recenzent: **Vitalie GAMURARI**, doctor în drept, conferențiar universitar

THE DISMISSAL OF YUGOSLAVIA AND THE EXPANSION OF ORGANIZED CRIME IN THE BALKANS

The Balkan Peninsula or the Balkans is the historical and geographical name given to Southeast Europe. This area includes the following states: Albania, Bosnia and Herzegovina, Bulgaria, Croatia, Cyprus, Northern Macedonia, Greece, Kosovo, Montenegro, Romania, Serbia, Slovenia, Turkey and Hungary. With the fall of the communist regimes in the Soviet Union, Eastern Europe and the Balkans, the Balkan Peninsula aroused much interest, mainly due to armed conflicts in the former Yugoslavia. The reasons for the outbreak of these wars are largely the same: the differences between the different ethnic groups that populate this area. The roots of these conflicts appear since the dismemberment of the Ottoman Empire, the influence and expansion of Western forces has risen sharply.

Key words: *The Balkans, organized crime, dismissal of Yugoslavia, illegal migration, corruption..*

Peninsula Balcanică sau Balcanii reprezintă denumirea istorică și geografică dată Europei de Sud-est. Din această zonă fac parte următoarele state: Albania, Bosnia și Herțegovina, Bulgaria, Croația, Cipru, Macedonia de Nord, Grecia, Kosovo*, Muntenegru, România, Serbia, Slovenia, Turcia și Ungaria. Odată cu căderea regimurilor comuniste din Uniunea Sovietică, Europa de Est și Balcani, Peninsula Balcanică a stârnit mult interes, cu precădere din cauza conflictelor armate din fosta Iugoslavie. Motivele declanșării acestor războaie sunt, în mare parte, aceleași: divergențele dintre diferite grupuri etnice care populează această zonă. Rădăcinile acestor conflicte apar încă de la dezmembrarea Imperiului Otoman, influența și extinderea forțelor occidentale a cunoscut o ascensiune puternică.

Cuvinte-cheie: *Balcani, crima organizată, dezmembrarea Iugoslaviei, migrație ilegală, corupție.*

Zona Balcanilor de Vest a fost mereu o arenă care a cunoscut ascensiunea și declinul imperiilor. Aceasta s-a aflat de multe ori în linia centrală a câmpului de luptă din cauza circumstanțelor sau din cauza definițiilor administrative sau etnice, înfruntând dilema de a face alegeri instantanee pragmatice sau de a identifica, articula și inspira prin urmărirea vocațiilor corespunzătoare, conducându-se de straturi culturale și spirituale.¹

1 Arta Musaraj, *Western Balkans: between Europe and Balkanization*, p. 71, *Western Balkans: between Europe and Balkanization*, https://www.researchgate.net/publication/328725193_Western_Balkans_Between_Europe_and_Balkanization.

În opinia lui Samuel Huntington, la sfârșitul anilor 1980, blocul comunist s-a prăbușit și sistemul internațional din perioada Războiului Rece a devenit istorie. În lumea de după Războiul Rece, cele mai importante diferențe dintre popoare nu sunt diferențe ideologice, politice ori economice, ci culturale. Popoarele și națiunile încearcă să răspundă la întrebarea fundamentală cu care se confruntă ființa umană: „Cine suntem?” și răspund așa cum au făcut-o oamenii dintotdeauna, referindu-se la ceea ce este mai important pentru ei.²

Iugoslavia era încă considerată o singură țară în perioada în care a început conflictul. Armata națională iugoslavă era implicată în războaiele din Bosnia și Croația, iar Serbia a luat parte la războiul din Kosovo³. În calitate de părți ale federației, toate republicile au fost, într-o oarecare măsură, afectate de violență, chiar dacă violența nu s-a extins pe teritoriile lor.⁴

Astfel, aspirațiile naționaliste ale diferitor grupuri etnice au crescut, însă au fost ținute sub control de către regimurile autoritare care au dominat scena politică în cea de-a doua jumătate a secolului XX. Cu toate acestea, colapsul comunismului a dus la consecințe tragice și dureroase naționalismul din sud-estul Europei.

Căderea Iugoslaviei a survenit în urma mai multor factori, printre care:

- moartea lui Tito, care a jucat un rol crucial în menținerea unității statului federal Iugoslav;
- o structură federală eșuată și nefuncțională;
- diferențele economice dintre unitățile sale constitutive;

-
- 2 Huntington S. P., *Ciocnirea civilizațiilor și refacerea ordinii mondiale*, Ed. Litera, 2012, București, p. 22.
- 3 În plan bilateral, **RM nu recunoaște Kosovo** ca stat independent și suveran. Această poziție se afirmă în conformitate cu Hotărârea Parlamentului nr. 22 din 22.02.2008 pentru aprobarea Declarației cu privire la proclamarea unilaterală a independenței Kosovului, precum și reieșind din situația actuală în procesul de soluționare a problemei transnistrene. În format multilateral, **RM acceptă participarea** reprezentanților kosovari la reuniunile organizate în cadrul organizațiilor și inițiativelor regionale, în special la reuniunile care abordează probleme economice, sociale, culturale sau umanitare legate de dezvoltarea regiunii Europei de Sud-est. Reieșind din principiul și poziția nerecunoașterii Kosovo în plan bilateral, **RM se opune acordării statutului de membru cu drepturi depline** pentru Kosovo în cadrul organizațiilor și inițiativelor regionale. Acceptând participarea reprezentanților Priștinei la aceste reuniuni, **RM ar putea propune ca Kosovo să i se acorde statut de partener de dialog sau observator** în cadrul acestor aranjamente multilaterale. Totodată, datorită multitudinii problemelor juridice, inclusiv a celor de interpretare a noțiunilor de drept internațional, precum și anticipând eventualele solicitări, dar și presiuni, din partea UE, SUA și a altor actori internaționali, **RM nu va bloca acordarea statutului de membru al Kosovo în organizațiile și inițiativele regionale**, cu condiția că referința la Kosovo se face cu asterisc **(this designation is without prejudice to status, and is in line with UNSC resolution 1244 and the ICJ Opinion on the Kosovo Declaration of Independence).*
- 4 Dyrstad Karin, *After Ethnic Civil War: Ethno-Nationalism in the Western Balkans*, https://www.researchgate.net/publication/258155553_After_Ethnic_Civil_War_Ethno-Nationalism_in_the_Western_Balkans

- aspirațiile naționale ale diferitor grupuri etnice;
- corupția.

Nu putem neglija nici factorii externi care au contribuit la colapsul Iugoslaviei, iar aici ne referim, în mod special, la sfârșitul Războiului Rece, care a schimbat în mod fundamental dinamica relațiilor în Europa. Slăbiciunea autorităților de aplicare a legii în Balcanii de Vest poate fi atribuită sistemelor politice capturate care s-au dezvoltat după căderea comunismului.⁵

Un factor major de vulnerabilitate în reprezintă moștenirea conflictului. Războiul din Bosnia și Herțegovina a început în 1992, cu mai mult de 25 de ani în urmă. Albania a suferit tulburări civile în 1997. Serbia și Muntenegru au fost bombardate de NATO în 1999. Iar în Macedonia s-a desfășurat un conflict armat cu aproximativ 15 ani în urmă. Astfel, multe state din Balcani se află încă în faza de post-conflict. Una dintre cele mai mari probleme o reprezintă multitudinea de arme din regiune, dar și de bărbați dispuși să le folosească.⁶

Turbulențele din regiune au fost calmate în urma intervenției instituțiilor internaționale, inclusiv intervenția armată de către NATO în conflictul din Kosovo, dar și o intervenție diplomatică activă din partea UE în soluționarea conflictului macedonean din 2001.⁷

Corupția răspândită pe scară largă printre oficialii politici, inabilitatea conducerii de a elimina problemele economice, împreună cu ineficiența sistemului economic propriu-zis au determinat cetățenii să își piardă încrederea în sistemul comunist Iugoslav. Tranziția de la sfârșitul anilor 80 către o democrație parlamentară și o economie bazată pe piața liberă a pus capăt comunismului Iugoslav care, însă, a avut drept rezultat și instabilitatea economică ulterioară.

Creșterea conștientizării în țările din regiune referitor la faptul că eficiența și calitatea reformelor ulterioare afectează performanțele economice a dus la o abordare mai strategică către o reformă normativă. Astfel, toate statele din regiunea Balcanilor de Vest au adoptat strategii de reformare a administrației publice și/sau normative, în scopul simplificării și creării unui mediu competitiv pentru afaceri. Procesul de aderare la UE nu doar a accelerat semnificativ activitățile din domeniul reformelor legislative, dar și a contribuit la o abordare mai sistemică și comprehensivă față de adoptarea și implementarea sistemului de evaluare a impactului reformelor.⁸

După cum menționează F. Zhilla în lucrarea sa „Crima organizată și corupția judiciară în Balcanii de Vest“, crima organizată se afla la început în afara comunității

5 Allum Felia, Stan Gilmour, *Handbook of organized crime and politics*, Edward Elgar Publishing, 2019, Cheltenham, United Kingdom, p. 77.

6 Crooked Kaleidoscope Organized Crime in the Balkans, The Global Initiative against Transnational Organized Crime, https://globalinitiative.net/wp-content/uploads/2017/07/OC_balkans.pdf.

7 Bartlett Will, *The Western Balkans*, https://www.researchgate.net/publication/280554148_The_Western_Balkans.

8 Radulović Branko, Alimehmeti Genc, *Better regulation in Western Balkans*, https://www.researchgate.net/publication/328642234_Better_Regulation_in_Western_Balkans.

și a tradițiilor sale, fiind apoi inteligent integrată sau portretizată în societate ca o acțiune legitimă pe baza normelor tradiționale. Infractorii profită de eroziunea instituțiilor obișnuite care implementează aceste norme, cum ar fi consiliul bătrânilor, pentru a denatura normele obișnuite în funcție de scopurile ilicite proprii.⁹

Pe parcursul ultimilor două decenii, volumul și caracteristicile migrației balcanice către statele UE, în special din partea malului nordic al Mării Mediterane, au fost afectate de către succesiunea și pătrunderea unor războaie și evenimente economico-sociale: de la războiul din fosta Iugoslavie către transformarea statelor din Europa de Sud în zone de imigrare, către implicarea statelor din Europa Centrală și de Est în procesul de integrare în UE, dar și de recenta criză economică.¹⁰ Statele din regiune întreprind mai multe eforturi de eradicare a crimei organizate, au fost efectuate reforme legislative pentru a permite confiscarea bunurilor provenite din infracțiuni, depolitizarea poliției, etc. [...] Cu toate acestea, corupția și crima organizată vor rămâne provocări importante pentru statele din Balcanii de Vest și este puțin probabilă eradicarea lor totală în viitorul apropiat.¹¹

La nivel sud-est european, colapsul sistemului bipolar a însemnat remodelarea și chiar dublarea spectrului de pericole la adresa securității statelor Balcanice, pericole care au demonstrat că sunt capabile să pericliteze nu numai stabilitatea subregională, ci și a întregii Europe. Dacă în perioada Războiului rece dimensiunile specifice ale securității purtau, preponderent, caracteristici de ordin politico-militar, în prezent, odată cu transformările dramatice de ordin geopolitic, geoeconomic, iar în ultimă instanță și de ordin geostrategic, dilema securității naționale a căpătat și profunde trăsături social-economice. Corespunzător s-a modelat și ponderea mecanismelor aplicate la realizarea stabilității internaționale — de la alianțe politico-militare, proprii perioadei de confruntare bipolară, la cooperare și colaborare caracteristice perioadei post Război Rece.¹²

Sărăcia, lipsa unui sistem legislativ onest și echitabil, și lipsa unor șanse credibile pentru o viață decentă în multe dintre zonele din Balcanii de Vest, reprezintă una dintre multiplele efecte ale tranziției de la dictatură la democrație, dar și de la război la perioadă de stabilitate și cooperare. Toate aceste aspecte au dus în mod cert la crearea unui climat favorabil pentru răspândirea criminalității organizate transfrontaliere.

Problema existenței criminalității organizate a fost soluționată de mult timp, cu toate acestea domeniul de aplicare, tiparele problemei și efectele acesteia asupra

9 Zhilla F., *Organised crime and judicial corruption in the Western Balkans*, https://www.researchgate.net/publication/241674649_Organised_crime_and_judicial_corruption_in_the_Western_Balkans.

10 Bonifazi C., Crisci M., Marini C., Sanmartin A., *The Balkans and the EU: recent trends of a Mediterranean migration*, https://www.researchgate.net/publication/275637749_The_Balkans_and_the_EU_recent_trends_of_a_Mediterranean_migration

11 Western Balkans Policy Review, <https://www.csis.org/analysis/western-balkans-policy-review-2010>.

12 Tentiuc Ion, *Symposia Professorum*, Editura ULIM, Chișinău 2001, p. 101.

societății sunt întrebări care încă necesită un răspuns solid. În mod special în regiunea Balcanilor de Vest, dovezile indică faptul că activitățile criminalității organizate sunt deosebit de semnificative într-o serie de domenii, cum ar fi traficul de droguri sau de arme, de foc și că unii factori, precum corupția și performanțele economice slabe, favorizează criminalitatea organizată.¹³

Într-un număr mare de state din Europa de Sud-est, oficialii și politicienii adesea declară: ***Fiecare țară are o mafie, dar numai în statul nostru mafia are o țară.*** Această declarație pesimistă este bazată pe faptul că spre deosebire de democrația occidentală, sau chiar de alte state aflate în tranziție, crima organizată din Europa de Sud-est s-a dezvoltat printr-o colaborare activă (uneori clandestină, alteori deschisă) cu sectorul de securitate și instituțiile de aplicare a legii. Cu alte cuvinte, în timp ce crima organizată din Europa de Vest și Centrală s-a dezvoltat în ciuda eforturilor autorităților de a o contracara, în Europa de Sud-est aceasta s-a dezvoltat prin intermediul acestora.¹⁴

Analizând economia politică a regiunii, devine clar care sunt factorii care facilitează răspândirea crimei organizate din Balcani: așa numitele hotspoturi au apărut în locurile unde vulnerabilitatea economică este înaltă, iar guvernarea slabă.¹⁵

Majoritatea studiilor de cercetare efectuate au demonstrat că principalii factori care stau la baza fenomenului migrației ilegale sunt sărăcia și conflictele armate. În ultimii ani, Europa trece printr-o luptă masivă împotriva migrației ilegale. Majoritatea migranților ilegali provin din state cu nivel scăzut de trai sau în care se desfășoară conflicte armate. Cu alte cuvinte, fenomenul își păstrează rădăcinile.

Faimoasa *rută Balcanică* după cum este numită cel mai des își are rădăcinile la începutul anilor 90, odată cu începutului dezmembrării Iugoslaviei. Activitățile de război au devenit o obișnuință în multe regiuni din Bosnia și Herțegovina, Croația și mai târziu Kosovo* și Metohija din Serbia. Totuși, granițele țărilor din afara Iugoslaviei nu au fost larg deschise pentru refugiați.¹⁶

Criza migrațională a reprezentat o adevărată provocare pentru Macedonia. După a menționat ministrul macedonean de afaceri externe în 2015, Nikola Poposki, „... o țară cu 2,1 milioane de locuitori, a văzut 800 de mii de migranți folosind această

13 United Nations Office on Drugs and Crime, *Measuring Organized Crime: Assessment of data in the Western Balkans*, https://www.unodc.org/documents/data-and-analysis/Macro/Research_brief.pdf

14 Partners in crime: the risk of symbiosis between the security sector and organized crime in Southeast Europe, <https://www.ceeol.com/search/book-detail?id=519845>.

15 Amerhauser Kristina, *Global Initiative against transnational organized crime: Insights and recommendations from roundtable engagements with civil society actors across the region*, <https://globalinitiative.net/wp-content/uploads/2019/10/GI.Balkans.Final-web.pdf>.

16 Attila Nagy, *Comparative Analysis of Refugees Coming From Balkan and the Middle East From a Legal, Economical and Moral Viewpoint* https://www.researchgate.net/publication/322303295_Comparative_Analysis_of_Refugees_Coming_From_Balkan_and_the_Middle_East_From_a_Legal_Economical_and_Moral_Viewpoint.

rută în încercarea de a se deplasa dintr-o țară UE (Grecia) într-o țară non-UE, non-Schengen (Macedonia) și înapoi în UE¹⁷.

Într-un studiu din ianuarie 2016, cercetătorii au identificat două motive pentru care migrații ilegali apelau la traficanții de ființe umane; în primul rând, și contrar la ceea ce se presupune adesea, serviciile traficantilor erau solicitate de către migrați pentru a-i ajuta să părăsească locuințele lor, sau pentru a evita controalele la frontieră și a intra într-o țară în mod ilegal (acest lucru se întâmpla din cauza unor restricții de călătorie impuse de Guvern, ca și în cazul Siriei, Etitreei, Iranului). În al doilea rând, este vorba despre incapacitatea migraților de a obține un pașaport și/sau viză de intrare într-o țară care oferă protecție, însemnând că ei nu aveau altă alternativă decât apelarea la serviciile unui traficant de migrați.¹⁸

Rutele folosite de migrați pentru a ajunge în statele din Europa de Vest s-au re poziționat recent, în principal pe uscat, din cauza tranferului mai ușor și a riscurilor mai mici față de rutele pe mare. Din cauza poziției geopolitice a Balcanilor de Vest și a faptului că în regiunile de criză nu se putea observa o calmare a situației, dar și din cauza continuării conflictelor peste tot în lume, presupunerile exprimă faptul că migrația va continua sau posibil va crește, și se așteaptă o presiune ulterioară față de anumite state care se afla pe rutele migraționiste. Numele rutelor folosite de migrați sunt: Vest-mediteraneană, Central-mediteraneană, Est-mediteraneană și ruta Balcanilor de Vest.¹⁹

Cea mai importantă concluzie care poate fi trasă din întreaga criză migrațională este că cooperarea regională și asistența UE sunt cele mai importante în găsirea unei soluții viabile și a unui răspuns în cazul unui nou proces migratoriu. Este evident faptul că statele din Balcanii de Vest nu au o capacitate adecvată pentru îndepărtarea unui număr mare de migrați, în special copii, prin urmare ele caută susținere din partea UE în acest domeniu. Din punct de vedere al securității, datele arată că ruta din Balcanii de Vest se criminalizează, în special în ceea ce privește traficul de migrați, de asemenea nu poate fi ignorat nici pericolul care presupune ca unii extremiști să încerce să se infiltreze printre migrați, după cum deja s-a întâmplat în Europa. Prin urmare, riscurile și amenințările asupra securității care sunt legate

17 Domachowska Agata, *The Refugee Crisis and the Western Balkan Route — the Case of Macedonia, September 2019*, In book: *Muslim Minorities and the Refugee Crisis in Europe*, Publisher: Oficyna Wydawnicza SGH — Szkoła Główna Handlowa w Warszawie. https://www.researchgate.net/publication/336145579_The_Refugee_Crisis_and_the_Western_Balkan_Route_the_Case_of_Macedonia.

18 Crawley Heaven, Franck Düvell, Katharine Jones, Dimitris Skleparis, *Understanding the dynamics of migration to Greece and the EU: drivers, decisions and destinations*, https://www.researchgate.net/publication/319015294_Understanding_the_dynamics_of_migration_to_Greece_and_the_EU_drivers_decisions_and_destinations.

19 Mušić Safet, Anesa Agovic, *Securitization of migrant crisis on the Western Balkan route*, https://www.researchgate.net/publication/325973193_Securitization_of_migrant_crisis_on_the_Western_Balkan_route.

de problema migrației au un punct de sprijin, dar activitățile operaționale și de prevenire la timp, cooperarea de nivel regional și internațional, pot ține sub control și preveni activitățile violente.²⁰

Legislația europeană nu are o viziune clară pentru chestiunile legate azil, ceea ce favorizează tratamentul inuman în traficul de migranți, care exploatează limitele și lipsa de claritate în Sistemul european comun de azil. Deși pare a fi o problemă care stă la baza crizei migraționale, efectele traficului de ființe umane au un impact dăunător asupra securității naționale și vor duce la mai multe probleme asociate cu controlul frontierei în zona Schengen.²¹

Crima organizată și terorismul reprezintă o amenințare pentru securitatea mondială, afectând în mod semnificativ statele din Europa de Sud — Est, în procesul de consolidare a stabilității regionale.²² Una dintre cele mai principale rute pentru traficul de droguri din Turcia și ale state asiatică către Europa este așa — numita *rută balcanică*. Potrivit organizațiilor internaționale specializate în lupta contra crimei organizate (Interpol, Europol și Observatorul Geopolitic al Drogurilor), *rută balcanică* era din ce în ce mai folosită începând cu anul 1970. Datorită avantajelor geopolitice din Balcani, această rută a devenit una dintre cele mai importante locații pentru traficul de persoane și de droguri către Europa după 10 ani.²³

Regiunea este situată între cel mai mare producător mondial de opium (Afganistan) și cele mai mari piețe pentru heroină (Europa de Vest). Totodată, este ruta principală pentru migrația ilegală a oamenilor din Orientul Mijlociu și Africa de Nord către Europa, fie ca migranți ilegali, fie ca victime ale traficului de persoane. De asemenea, Balcanii sunt un punct focal pentru traficul de arme. Adițional la poziția lor strategică, zona Balcanilor este atractivă pentru traficanți din cauza guvernării slabe și a controlului ineficient al frontierelor — în unele cazuri din motivul implicării oficialilor în activități ilicite. Astfel, ruta Balcanică nu este doar cea mai scurtă, dar și cea mai puțin riscantă. În rezultat, zona Balcanică este un loc de intersectare a infracțiunilor. În ultimii 15 ani, de la sfârșitul războiului cu Kosovo și a Acordului de la Ohrid din Macedonia (*Acordul de la Ohrid a fost semnat la 13.09.2001, la Skopje, iar prin intermediul acestuia guvernul macedonean a fost de acord să acorde mai multă putere politică și să respecte cultura minorității albaneze. Partea albaneză a fost de acord să renunțe la intențiile secesioniste și să recunoască toate instituțiile statului macedonean. În plus, conform acestui acord, radicalii albanezi trebuiau să renunțe la armele lor și*

20 Idem.

21 Khamza Sultani, *Schengen and the Migration Crisis*, https://www.researchgate.net/publication/324994722_Schengen_and_the_Migration_Crisis.

22 Dragisic Zoran, *The Serbian approach to struggle against terrorism, in the fight against terrorism and crisis management in the Western Balkans*, in Prezelj I. (ed) *The Fight Against Terrorism and Crisis Management in the Western Balkans*, IOS Press: Amsterdam, 2008, p. 103.

23 Kole Krasniqi, *Organized Crime in the Balkans*, <https://eujournal.org/index.php/esj/article/viewFile/7727/7448>.

să le predea forțelor NATO)²⁴ zona Balcanică a prezentat un interes mai scăzut. Toată atenția era centrată pe UE și extinderea NATO, războaiele din Georgia și Ucraina, criza financiară și Brexit-ul. Însă, în ultima perioadă, Balcanii de Vest au reapărut în vizor ca o scenă pentru competiția geopolitică dintre Rusia, țările din Vest și Turcia.²⁵

Rețelele regionale de crimă organizată se concentrează în special pe traficul de droguri, de mașini furate, contrabandă cu țigări, petrol, spălarea de bani și traficul de ființe umane. Două dintre cele mai cunoscute rute folosite pentru traficul de ființe umane încep în Ucraina, Moldova și România, trec prin Serbia îndreptându-se către Europa de Vest sau într-o țară de destinație din regiunea Balcanică, cum ar fi Bosnia și Herțegovina, Kosovo* sau Macedonia. Organizația Internațională pentru Migrație estimează că aproximativ 400 de mii de femei sunt traficate în fiecare an prin Balcani către statele europene, în timp ce alte 170 de mii de femei rămân în regiunea Balcanică.²⁶

În anul 2005, în scopul prevenirii faptului ca regiunea să devină un coridor strategic către UE pentru traficul ilicit, Comisia Europeană a oferit mandat Misiunii UE de asistență la frontieră pentru Moldova și Ucraina (EUBAM) de a oferi asistență eficientă în prevenirea traficului de persoane și bunuri la frontiera dintre UE și Balcanii de Vest. De asemenea, Comisia Europeană a afirmat recent că țările din Balcanii de Vest prezintă elemente clare de capturare a statului, inclusiv legături cu criminalitatea organizată și corupția la toate nivelurile guvernamentale și ale administrației, precum și o puternică încurcătură a intereselor publice și private.²⁷

Evenimentele din regiunea balcanică în concordanță cu alte aspecte au evidențiat fenomenul naționalismului tradițional. Acest fenomen s-a dezvoltat în condiții favorabile din cauza anarhiei din regiune și a concentrației incontrolabile de arme militare posedate de grupări iredentiste²⁸ care foloseau armele pentru a trece ilegal frontierele din regiune. În urma conflictelor balcanice au luat naștere grupări extremiste implicate în formațiuni militare, în special în provinciile din comunitățile albaneze, având programe care solicitau unificarea teritoriilor albaneze prin comiterea actelor violente.²⁹

24 <http://www.mofaro.eu/node/9949>.

25 Crooked Kaleidoscope Organized Crime in the Balkans, The Global Initiative against Transnational Organized Crime, https://globalinitiative.net/wp-content/uploads/2017/07/OC_balkans.pdf.

26 United Nations Office on Drugs and Crime, *Measuring Organized Crime: Assessment of data in the Western Balkans*, https://www.unodc.org/documents/data-and-analysis/Macro/Research_brief.pdf.

27 The Dangers of Illicit Trade-Funded Organized Crime in the Western Balkans, <https://www.stopillegal.com/blog/detail/the-dangers-of-illicit-trade-funded-organized-crime-in-the-western-balkans>.

28 *Iredentism* — mișcare politică naționalist-șovină ai cărei partizani urmăresc anexarea unor teritorii în care conaționali lor sunt în minoritate.

29 Ozeren Suleyman, Sever Murat, Basibuyuk Oguzhan, *Counterterrorism experiences of SECI member countries*, Basak Matbaacilik, Ankara, 2011, p. 14.

Albania este un stat independent din zona Balcanilor de Vest care se învecinează la nord cu Muntenegru, la est cu Republica Macedonia, iar la sud cu Grecia. La vest este scăldată de mările Ionică și Adriatică, și este situată la 78 km de Italia. Începând cu anul 2009, Albania este membră a NATO și stat candidat pentru aderarea la UE.

Poziția geostrategică a Albaniei creează condiții favorabile pentru ca țara să fie văzută ca o zonă de tranzit nu doar pentru activități ilicite, dar și pentru răspândirea sindromului terorismului, în special celui bazat pe fundamentalistii albanezi. Se consideră că religia întruchipează caracteristicile istoriei populare a statului. Cu toate acestea, componenta religioasă a populației albaneze, cu o dominație musulmană, poate fi utilizată drept un factor de extindere a influenței în regiune. [...] Aducându-ne aminte de concluziile conflictului din Balcani, putem afirma că Albania poate influența schimbarea balanței tradiționale în regiune și activa fenomenele legate de terorism.³⁰

Bosnia și Herțegovina reprezintă un alt stat din Balcanii de Vest, fiind patria a trei etnii: bosniacii, sârbii și croații. Statul se învecinează la est cu Serbia, cu Croația la Vest, iar cu Muntenegru la Sud-Est. Din cauza poziției sale geografice (teritoriul predominant muntos, cu multe râuri, iar cele mai multe nu pot fi navigabile), există numeroase locuri necontrolate prin care frontiera poate fi trecută ilegal, ceea ce reprezintă un risc sporit pentru migrația ilegală.

Se atestă activitatea unor anumite grupări extremiste în Bosnia și Herțegovina și în regiune. Unele dintre ele, cu o activitate intensă la nivel religios și ideologic (mai mult de natură verbală), neagă în general ordinea constituțională, legile și hotărârile statului în termeni generali, democrația și procesele democratice, făcând apel la nesupunere la lege și la Guvernul ales în mod democrat.³¹

Republica Macedonia este unul dintre statele succesoare ale fostei Iugoslavii, situată în partea central-vestică a zonei Balcanice, și care nu are ieșire la mare. Aceasta se învecinează la nord cu Serbia, la est cu Bulgaria, la sud cu Grecia și cu Albania la vest.

Poziția geopolitică și geostrategică, precum și situația stabilă a securității în Republica Macedonia au un impact major în păstrarea păcii în această parte a Europei, care exprimă sensibilitatea înaltă a securității sale. [...] Riscurile posibile la adresa securității sunt activitățile indivizilor și grupurilor religioase extremiste și radicale existente care, din diverse motive de ordin ideologic, politic sau religios ar putea recruta viitori declanșatori ai activităților teroriste.³²

Chiar dacă proliferarea armelor nucleare, chimice și biologice și a articolelor destinate pentru producerea mijloacelor de distrugere în masă este o problemă globală, în Republica Macedonia nu sunt înregistrate grupuri sau indivizi care au întreprins acțiuni sau și-au exprimat interesul în realizarea unor componente foarte sofisticate

---

30 Idem, p. 13.

31 Idem, p. 39.

32 Idem, pp. 90-91.

care ar putea fi utilizate în producerea unor astfel de arme. Dar acest lucru nu exclude posibilitatea implicării persoanelor din acest stat în canalele internaționale de proliferare. Utilizarea sporită și posibilă utilizare incorectă a sistemelor electronice și a rețelelor de Internet de către organizațiile teroriste impune necesitatea schimbului de informații cu privire la metodele utilizate de teroriști pentru a găsi un sistem eficient de protecție a securității a rețelelor electronice.³³

Munteșnegru este un alt stat succesor al fostei Iugoslavii, situată în vestul Balcanilor, pe coasta mării Adriatice. Acest stat se învecinează cu Serbia, Bosnia și Herțegovina, Croația și Albania. Populația din Munteșnegru este multi-etnică (muntenegreni, sârbi, croați și albanezi) și multireligioasă (ortodoxi, creștini și musulmani).

Autoritățile din Munteșnegru consideră terorismul ca și o amenințare constantă la adresa securității mondiale, iar din acest punct de vedere, există mereu riscul ca orice tip de atac terorist naționalist, etnic sau religios să fie efectuat împotriva intereselor vitale ale cetățenilor muntenegreni. Bazându-se pe prevenire, experiența anterioară, date statistice și informații colectate privind datele menționate anterior, serviciile muntenegrene de aplicare a legii întreprind măsuri de prevenire și de securitate pentru a elimina posibilitatea activităților teroriste.³⁴

Serbia se situează în zona centrală și de vest a Peninsulei Balcanice, la răscrucea Europei Centrale cu Europa de Sud-Est. Serbia se învecinează cu Ungaria, România, Bulgaria, Macedonia de Nord, Croația, Bosnia și Herțegovina și Munteșnegru.

Rutele către și din Irak și Siria se pare că nu s-au schimbat semnificativ. Balcanii de Vest și statele UE precum Bulgaria, Ungaria și România au fost din nou folosite ca și țări de tranzit. România, de exemplu, a raportat că numărul de cazuri continuă să scadă în comparație cu anul 2017 (în concordanță cu trendul european). Este de menționat că în anul 2018, Moldova a reținut și a expulzat cinci cetățeni ai Rusiei, în mare parte originari din Republicile din Caucazul de Nord și Uzbekistan, iar printre cei returnați sunt și femei și minori. Bosnia și Herțegovina, de exemplu, a raportat un număr de trei adulți care s-au întors pe teritoriul ei din Siria (două femei cu trei copii tineri de gen masculin și un bărbat). Într-un alt exemplu, Belgia a raportat că în decembrie 2018, se afla în desfășurare procedura de repatriere a 2 mame văduve cu 6 minori într-o regiune din Siria.³⁵

Se atestă o popularizare a grupurilor și mișcărilor populare în teritoriile cu anumite minorități religioase. Unele grupuri radicale sunt asociate cu persoane cu aceleași interese din alte state. În afara popularizării radicalismului, unele dintre aceste grupuri pot avea implicații ulterioare în terorism sub formă de instruire, activități planificate, traficul de arme și crearea rețelelor pentru extinderea terorismului internațional.³⁶

33 Idem, p. 100.

34 Idem, p. 110.

35 <https://www.europol.europa.eu/activities-services/main-reports/terrorism-situation-and-trend-report-2019-te-sat>.

36 Ozeren Suleyman, Sever Murat, Basibuyuk Oguzhan, *Counterterrorism experiences of SECI member countries*, Basak Matbaacilik, Ankara, 2011, p. 130.

În spiritul cooperării și în scopul dobândirii unor rezultate concrete în lupta împotriva tuturor formelor de crimă organizată, statele din regiune au devenit parte și au creat câteva inițiative comune, precum:³⁷

- Inițiativa regională pentru migrație, azil și refugiați (MARRI, 2003), având scopul de a acoperi domeniile azilului, migrației, managementului comun al frontierei, politicile de vize, și cooperarea consulară, returnarea refugiaților;
- Inițiativa Pactului stabilității împotriva crimei organizate (SPOC, 2002), având scopul de a crește cooperarea și a contribui la lupta împotriva crimei organizate în regiune;
- Centrul Regional SECI pentru combaterea criminalității transnaționale (2005), la fel având scopul îmbunătățirii cooperării regionale și operaționale în lupta împotriva crimei organizate;
- Inițiativa Pactului stabilității împotriva corupției (SPAI, 2000), având scopul de a ajuta statele din regiune în efectuarea reformelor și angajamentelor relevante, precum și în adoptarea și implementarea strategiilor în lupta împotriva corupției.

---

37 Tota Elton, *EU Enlargement and its impact to the Western Balkans*, Logos Verlag Berlin 2019, p. 144.